

AUGUSTIN LAZĂR

TEZA DE ABILITARE
PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL PRIN DREPTUL PENAL
-REZUMAT-

CLUJ- NAPOCA, 2020

Cuprins

I. CONTRIBUȚII LA PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL PRIN DREPTUL PENAL.....	3
1. Teza de doctorat în științe juridice publicată sub titlul „Ancheta antifraudă în mediul afacerilor”.....	4
2. <i>Aplicații în practica judiciară</i>	6
3. <i>Cercetări, analiza jurisprudenței și propuneri de măsuri legislative în domeniul protejării Patrimoniului Cultural Național</i>	6
4. <i>Conferințe organizate și volume publicate</i>	8
5. <i>Combaterea corupției în administrația publică</i>	14
6. <i>Principalele proiecte de cercetare/dezvoltare</i>	17
7. <i>Carierea didactică</i>	18
II. PLANURI DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE A CARIEREI.....	25
Obiective strategice, priorități pentru cercetarea științifică.....	25

I. CONTRIBUȚII LA PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL PRIN DREPTUL PENAL

Teza intitulată *Protecția patrimoniului cultural prin dreptul penal* reprezintă expunerea acumulărilor experienței profesionale personale în calitate cadru didactic universitar, cercetător și practician, magistrat al Ministerului Public, cu activitate desfășurată la toate nivelurile de jurisdicție. Lucrarea expune părți ale textelor relevante din sintezele jurisprudenței și lucrările publicate, prezintă direcțiile dezvoltării și tendințele preocupărilor științifice personale. Lucrarea de sinteză și dezvoltare teoretică propusă, reprezintă un demers cognitiv al abordărilor juridice teoretice și practice raportate la stadiul actual al evoluției teoriei și practicii științelor penale în materia protecției patrimoniului cultural, în plan național și internațional.

Sunt absolvent al Facultății de Drept Cluj-Napoca, promoția 1981. Din august 1981 am activat în calitate de avocat stagiar la Baroul Alba, iar din 1 martie 1982 ca procuror la Procuratura Alba Iulia și Parchetul de pe lângă Tribunalul Alba(1990-1997). Am parcurs apoi cariera de magistrat al Ministerului Public de la funcția de procuror, la cea de procuror general al PCA Alba Iulia(2001-2016), apoi procuror șef de secție(1998-2001) și procuror general al PÎCCJ(2016-2019).

În paralel, am desfășurat activitate didactică la Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în calitate de cadru didactic asociat la materiile Criminologie și Criminalistică (1992-1999, la „plata cu ora”), lector univ. materiile Criminologie și Criminalistică (1999-2004), conferențiar universitar materiile Criminologie și Criminalistică (2005-2007) și profesor universitar materia Drept penal-partea

specială (2009 până în prezent), precum și la materiile semestriale, opționale Criminologie și Criminalistică.

1. Teza de doctorat în științe juridice publicată sub titlul „Ancheta antifraudă în mediul afacerilor”

În ianuarie 2004, după o cercetare aprofundată a materiei, stagii de studii - în state ale UE și SUA, I.V., Fulbright program, DOJ -, o experiență considerabilă în coordonarea activității de urmărire penală (procuror șef al Secției Anticorupție, Urmărire penală și Criminalistică din PCSJ, în 1998-2001), am susținut la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, teza de doctorat cu tema „*Metodologia investigării infracțiunilor din mediul afacerilor.*”

Ca manual interdisciplinar de anchetă pentru practicieni, într-un domeniu nou, teza răspundea nevoii europene de investigare a infracțiunilor specifice criminalității mediului afacerilor (R(81) 12/25 iunie 1981 a CE, lista activităților ilegale circumscrise fenomenului criminalității în afaceri), inclusiv a spălării banilor rezultați din aceste infracțiuni, precum și a reformării acțiunii judiciare în procesul de preaderare a României la UE.

Lucrarea interdisciplinară a vizat studiul instrumentelor investigației penale destinate identificării și analizei elementelor esențiale ale acestor infracțiuni: depistarea *subiectului activ special* (administrator, funcționar public etc.), a participanților care au săvârșit cu vinovăție faptele; *acțiunile/inacțiunile* prevăzute de lege, *urmările periculoase*, *raportul de cauzalitate* și *subelementele* necesare existenței laturii obiective din conținutul legal al unor infracțiuni (locul, timpul, modul și mijloacele de săvârșire); depistarea, ca element esențial, a *înscrișului oficial* care emană sau aparține unei organizații, autorități sau instituții publice ori

de la un particular după ce a fost remis pentru înregistrare instituției fiscale. A mai analizat *latura subiectivă* în cazul infracțiunilor din domeniul afacerilor, care prezintă aspecte caracteristice legate de dificultatea dovedirii intenției de a fraudă dispozițiile legii prin activități incriminate penal. Lucrarea conturează intenția frauduloasă ca fiind un element intern(*factum internum*), care poate fi pus în evidență printr-un examen de introspecțiune(*exploratio animi*), dar mai ales prin manifestările exterioare ale voinței făptuitorului, care pun în pericol sau lezează ordinea economică, financiară, socială. Sarcina magistratului practician, pentru corecta calificare juridică a faptei este de a analiza starea de fapt riguros reținută, spre a stabili existența formei de vinovăție prevăzute de legiuitor. Manifestările psihice ale făptuitorilor, purtătoare ale reflexelor procesului psihic în care își au originea, se concretizează în materialitatea faptelor (*dolus ex re*), în raport cu circumstanțele cauzelor, respectiv în acțiunile prin care se realizează *circuitele frauduloase ale actelor, mărfurilor și banilor*.

Lucrarea a fost publicată sub titlul *Ancheta antifraudă în mediul afacerilor*, Editura Lumina Lex, București, edițiile 2004 și 2008. Aceasta cuprinde experiența judiciară acumulată prin soluționarea marilor cauze în care subiecții activi, „infractori cu gulere albe”, sau „miliardari de carton ” au săvârșit, mari fraude cunoscute drept „montaje” sau „inginerii economico-financiare.”

Manualul de anchetă interdisciplinară a fost eficace utilizat de organele judiciare pentru cercetarea faptelor săvârșite în mediul afacerilor, între care se remarcă infracțiunile din piața de antichități - stimulate de apariția și dezvoltarea rapidă a comerțului electronic -, denumite generic *infracțiuni la regimul de protecție a patrimoniului cultural național*. Urmărirea și repatrierea tezaurilor sustrase și exportate ilegal a presupus o vastă *activitate de asistență judiciară*

internațională, întemeiată pe studiul și aplicarea *instrumentelor juridice specifice dreptului penal european*, adecvate legislației statelor partenere din UE și SUA. Au recurs, succesiv, la instituții prevăzute de Convențiile de cooperare judiciară internațională din 1959 și europeană din 2000, Directiva 93/7/CEE privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru, *Convenția UNIDROIT, Mandatul european de obținere a probelor* (MEP).

2. Aplicații în practica judiciară

Lucrând conform acestei metodologii, organele judiciare au obținut reîntregirea patrimoniului cultural național, prin repatrierea unor *tezaur* antice și monede *Koson* din aur sustrate din situl arheologic *Sarmizegetusa Regia*. Alte mii de monede și artefacte sustrate din siturile arheologice românești au fost recuperate și depuse în Tezaurul MNIR și colecțiile muzeale ale României. În anul 2015, au fost recuperate tablele de legi sustrate din situl cetății *Troesmis*, reprezentând legea municipală a orașului roman, primul și cel mai important document scris aparținând istoriei noastre vechi.

3. Cercetări, analiza jurisprudenței și propuneri de măsuri legislative în domeniul protejării Patrimoniului Cultural Național

Pentru susținerea activității judiciare am organizat și coordonat o echipă universitară de cercetare științifică a problemelor juridice apărute în practică. Echipa din cadrul proiectului universitar *Patrimonium*, „*Cercetări privind promovarea unor noi abordări investigative și măsuri legislative în domeniul protejării Patrimoniului Cultural Național*” a diseminat apoi rezultatele expertizei dobândite. Astfel, am publicat *prima metodologie investigativă, primele culegeri de*

acte normative și jurisprudență PCN pentru uz universitar și pentru practicieni: *Corpus Juris Patrimonii*(edițiile 2006, 2007, anexa).

Am identificat și explorat *particularitățile metodologice de investigare a* elementelor constitutive ale infracțiunii, care presupun cunoașterea cadrului legal specializat (un *corpus normativ* cuprinzând o directivă europeană, 7 convenții internaționale, 4 acte normative interne și peste 43 acte normative care au legătură cu patrimoniul cultural), formare profesională, structuri investigative, coordonate de un procuror specializat. Am clarificat apoi *obiectivul cercetării*, constând în concentrarea acțiunilor pe *depistarea prioritară a obiectului material al infracțiunii, bunul cultural corp delict, care trebuie recuperat cu prioritate*, apoi pe *subiecții activi* ai infracțiunii. Bunul cultural, obiect material al infracțiunii, prin natura, sa este o creație unică a spiritului uman, de neînlocuit prin contravaloarea sa în bani.

Obiectul juridic generic al acestei categorii de infracțiuni îl constituie ansamblul relațiilor sociale privind protejarea valorilor patrimoniului cultural național. Reprezintă partea culturală a patrimoniului, definit în sens civil ca totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale care aparțin unei persoane fizice sau juridice. Patrimoniul cultural, valoarea socială protejată, este trans-generațional. El reprezintă o materializare a antropologiei culturale a populațiilor umane din stadii ancestrale proiectată în viitorul îndepărtat al omenirii.

Reflecția diacronică a umanității asupra valorii imanente a patrimoniului cultural a condus la interiorizarea necesității *protecției* acestuia: *în sens material și juridic*. Dreptul penal, ca *ultima ratio* a protecției juridice, incriminează acțiunile sau inacțiunile care aduc atingere *obiectului juridic* reprezentat de relațiile sociale

aflate în legătură cu protecția patrimoniului cultural, în formele lor cele mai grave, fie că protecția se referă la aspectul material fie la protecția exclusiv juridică.

4. Conferințe organizate și volume publicate

Pentru practicienii și teoreticienii domeniului am organizat anual conferințe internaționale privind cooperarea și schimbul de bune practici în materia combaterii criminalității contra patrimoniului cultural, urmate de *publicarea volumelor conferințelor*, în limbile română și engleză, în coautorat cu juriști și experți europeni binecunoscuți ca J.A.E. Vervaele(Universitatea din Utrecht), G. P. Ferri(Procura di Roma, expert UNESCO), E. Oberlander-Tarnoveanu (director general MNIR, expert), B. Deppert-Lippitz(expert, Frankfurt pe Main) ș.a. Sunt de remarcat volumele: *Combaterea criminalității contra Patrimoniului Arheologic European / Combating the Criminality Against the European Archaeological Heritage*, Editura Lumina Lex, București, 2008; *Combaterea criminalității contra Patrimoniului Cultural European / Combating the Criminality Against the European Cultural Heritage*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2009; *Combaterea traficului cu bunuri culturale/Fighting the Trafficking in Cultural Goods, Recovering The Past*, Editura Universul Juridic, București, 2013.

În anul 2018, *Anul european al patrimoniului cultural*, continuând proiectul de cercetare *Patrimonium*, am publicat în Editura Academiei Române, volumul *Protecția juridică a patrimoniului cultural și natural*, lucrare dedicată Anului centenar, elaborată împreună cu Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române – un manual de lucru pentru magistrați, polițiști, dar și pentru specialiștii în protecția patrimoniului cultural național.

Aprofundarea cercetărilor în aceste proiecte și dosare a indicat amploarea agresiunii contra siturilor arheologice românești clasate monument istoric și presiunea exercitată de cererea pieței internaționale de antichități, pentru comiterea unor noi fapte. Am explorat și descoperit particularitățile infracțiunilor contra patrimoniului cultural: activități infracționale noi, o *nouă clasă de subiecți activi*, specializați în domeniul cultural, având capacitatea de a recruta, corupe și pune în dependență funcționari publici cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural. Am remarcat apoi reorientarea interesului rețelelor de traficanți de la furtul calificat din siturile arheologice spre piesele valoroase ale colecțiilor muzeale și tezaurilor băncilor din România, căutând soluții pentru însușirea și valorificarea acestora. S-a conturat, așadar, nevoia imperativă *de perfecționare a legislației*, uniformizare a jurisprudenței, iar instituțiile românești și colecționarii privați să ia *măsuri energice, de supraveghere a siturilor, muzeelor și colecțiilor cu cele mai moderne mijloace*.

În cursul cercetării am observat că *tentativa la infracțiunea de export ilegal de bunuri culturale* a fost, în mod surprinzător, dezincriminată. Printr-un articol publicat în revista “Dreptul” nr. 8/2006 (CV) am propus de *lege ferenda* reîncriminarea acestei fapte, propunere însușită de legiuitor. Frecvent, am fost consultat ca specialist și am participat la un grup de lucru al Ministerului Culturii privind elaborarea Codului Patrimoniului Cultural. Ca expert, am fost *invitat în proiecte internaționale* privind protecția patrimoniului cultural în care am reprezentat Ministerul Public, Universitatea din Alba Iulia și România. Spre exemplu, Proiectul „*Consolidare instituțională, elaborare legislație secundară și instruire referitoare la Patrimoniul Cultural Mobil*” – RO/06/IB/OT/03.

Anchetele și cercetarea științifică efectuate în ultimii 15 ani, pornind de la acest manual, au reprezentat o contribuție la realizarea *primei jurisprudențe naționale*, privind protecția patrimoniului cultural național, confirmată de ÎCCJ. Astfel, instanța supremă a decis că fapta inculpaților de a-și însuși dintr-un sit arheologic clasat monument istoric, artefacte descoperite cu detectorul de metale, constituie infracțiunea de furt calificat asupra unui bun care face parte din patrimonial cultural. Instanța supremă a mai decis că *bunurile culturale mobile, încă din momentul descoperirii lor, se încadrează în categoria tezaur a patrimoniului cultural național devenind, de drept, proprietate publică, din același moment. Calitatea artefactului , – de bun mobil aparținând patrimoniului cultural național – nu este condiționată, potrivit legii, de locul descoperirii și nici de forma dreptului de proprietate asupra terenului*¹.

Cu referire la *bunul mobil, obiect material* al infracțiunii, descoperit întâmplător prin lucrări efectuate într-un sit arheologic protejat, Curtea de Apel Alba Iulia a decis că fapta inculpatului, conducător al lucrărilor de instalații efectuate pe străzile unei localități declarate sit arheologic, monument istoric, care profitând de lipsa arheologului supraveghetor al lucrării și-a însușit un artefact descoperit întâmplător de echipa ce efectua săpăturile, constituie infracțiunea de *furt calificat asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural*. Fapta sus-menționată nu poate constitui infracțiunea de însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, nici contravențiile de neanunțare a descoperirilor arheologice întâmplătoare ori nepredare a bunului descoperit întâmplător, în termenul legal².

¹ ÎCCJ, S. pen., Dec. nr. 3152/2014.

² C. Ap. Alba Iulia, S. pen., Dec. pen. nr. 278/A/2015.

Privitor la *spălarea banilor* rezultați din comiterea infracțiunilor la regimul de protecție a patrimoniului cultural național, jurisprudența a decis că suntem în prezența unei *infracțiuni autonome*. *Obiectul material* al infracțiunii sunt *bunurile arheologice și sumele de bani* supuse procesului de reciclare. *Elementul material al laturii obiective* cuprinde acțiuni alternative de comitere prin *dobândire* și introducere ilegală, în piața legală de antichități, respectiv *schimbarea și transferul* prin vânzare, de bunuri sustrate din situri arheologice, cunoscând că acestea proveneau din săvârșirea unor infracțiuni de furt calificat asupra unor bunuri care fac parte din patrimoniul cultural național.

Latura subiectivă, a infracțiunii de spălare a banilor diferă în raport cu infracțiunea de tăinuire. Actele de schimbare sau transfer de bunuri culturale trebuie să fie comise cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, *în scopul* ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri- prin plăsmuire și atribuirea *originii false de piese ale unor colecții private* - ori *în scopul* de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei; dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri de către o altă persoană decât subiectul activ al infracțiunii din care provin bunurile, *cunoscând* că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

Principiul *ne bis in idem* enunțat la art. 54 din CEDO, trebuie interpretat, *conform jurisprudenței CJUE*, că o soluție a parchetului de încetare a urmăririi penale, sub rezerva redeschiderii sau a anulării sale, fără să fi fost aplicate pedepse, nu poate fi calificată drept decizie definitivă în sensul acestui articol, dacă din motivarea deciziei rezultă că procedura a fost închisă fără o urmărire penală efectivă.

Cu referire la latura civilă, instanța a dispus obligarea inculpatului la plata despăgubirilor civile, constând în cheltuielile efectuate de către Statul Român drept compensație pentru repatrierea artefactelor sustrase, dobândite și transferate ilegal pe piața de antichități. A mai dispus confiscarea specială a produsului infracțiunii: artefacte arheologice-table de legi romane din bronz și un lot de monede Koson din aur- sustrase din situri și reciclate ca piese de colecții private; banii rezultați din valorificarea artefactelor sustrase. Instrumentele de cooperare judiciară internațională aplicabile în cauză sunt: mandatul european de obținere a probelor(MEP), Convenția UNIDROIT.

Soluția de încetare a procesului penal –dispusă de instanța de control judiciar -, a fost întemeiată pe constatarea eronată a inexistenței instituției prescripției speciale a răspunderii penale. Conform Deciziei Curții Constituționale nr. 297/26.04.2018, în interpretarea dispozițiilor art. 155 alin. 1 C.pen., cauza de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale, constând în îndeplinirea unor acte de procedură, își generează efectele numai în cazul actelor de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicate suspectului sau inculpatului. CCR a statuat că norma trebuie aplicată în raport de prevederile art. 123 alin. 1 din C. pen. 1969, respectiv că decizia instanței de contencios constituțional, invocată, este una interpretativă. Aplicarea pentru viitor a deciziilor CCR vizează situațiile juridice pendente, cele care nu au devenit *facta praeterita (fapte trecute)*.³

Din cercetările efectuate în proiectul universitar *Patrimonium* s-au formulat *concluzii relevante*. Astfel, pe plan național și internațional constatăm, pe lângă sporirea agresiunilor, *creșterea sensibilității* față de bunurile culturale ca valori ale umanității, promovarea conceptului de *bună-credință* și *onorarea normelor*

³ CAp Alba Iulia, secția penală, decizia nr. 388/23 mai 2019, dosarul nr. 1335/97/2017.

imperative din sistemele de drept ale statelor de origine. Sunt necesare acțiuni energice de consolidare a măsurilor de securitate pentru protecția monumentelor, muzeelor; inventarierea colecțiilor publice și private, supravegherea siturilor arheologice cu echipamente performante, actualizarea legislației conform noilor metode de operare. Alte măsuri necesare implică alocarea de resurse pentru protecția bunurilor PCN, prevenirea și combaterea corupției funcționarilor publici, formarea profesională, precum și pentru serviciul specializat al Poliției Române.

Apoi, sunt de observat *semnificațiile repatrierii tezaurelor* sustrase: capacitatea autorității judiciare române de a coopera la nivel internațional în acest domeniu, de a utiliza eficient instrumentele juridice internaționale cooperând cu autorități judiciare specializate din state ale U.E. și S.U.A., precum și funcționalitatea unor instrumente juridice internaționale (Convenția UNIDROIT, Directiva nr. 93/1993, Mandatul european de obținere a probelor), inclusiv în favoarea României.

În materie metodologică, *obiectivul investigației*, constă în focusarea acțiunilor pe *depistarea prioritară a bunului cultural – obiect material pentru recuperarea operativă*, abia apoi pe urmărirea subiecților activi. Acțiunile organului judiciar vizează, în esență: obținerea informației judiciare privind fapta comisă, cunoașterea cadrului normativ și a jurisprudenței domeniului, organizarea echipei investigative interdisciplinare, cunoașterea principalelor mijloace de probă și procedee probatorii de aplicat, respectiv a succesiunii acestora.

5. Combaterea corupției în administrația publică

Cercetarea a relevat că fără *funcționari integri, corupția suprimă identitatea culturală și ființa națională prin pierderea bunurilor culturale caracteristice*⁴. România trebuie să-și dezvolte *anticorpii judiciari, servicii specializate eficiente* (magistrați, ofițeri de poliție, frontieră, vamă, experți) în măsură să *combată corupția administrației publice*, să cunoască aprofundat regimul legal de protecție a patrimoniului cultural.

Este nevoie de activarea *rețelelor naționale(europene) specializate, de magistrați și polițiști*, precum și de un *corp de specialiști auxiliari*, cu profil moral, care să se bucure de expertiză și recunoaștere la internațional. Pentru combaterea fenomenului la nivel european, va fi necesară *acordarea de competențe, în materia cercetării infracțiunilor de trafic transfrontalier, Parchetului European*.⁵

Studiind prin coroborare textele reglementării antice din *Lex municipalis Troesmensium - artefacte recuperate cu contribuția cercetărilor proiectului PATRIMONIUM -*, dar și legile similare din Spania, remarcăm importanța acordată de legiuitorul roman, în cadrul ordinii de drept, măsurilor preventive de integritate și anticorupție cuprinse în dispozițiile - foarte moderne și actuale -, ale legilor municipale emise în urmă cu 2000 de ani.

Acestea erau pătrunse de *spiritul de integritate preventivă*, fiind menite să *prevină conflictul de interese* între interesul public și cel privat, prin reglementarea unor *incompatibilități* pentru cei care exercitau funcții publice. Astfel, normele legii municipale *exclud magistrații și rudele lor în afacerile financiare ale municipalității*, cum ar fi închirierea sau vânzarea de terenuri comune și tranzacții

⁴ Aug. Lazăr, *Infracțiuni la regimul de protecție... (anexa)*.

⁵ Aug.Lazăr, *Illicit Traffick in Cultural Goods ... (anexa)*.

similare(*Lex Irnitana*). *Lex Troesmensium* a stabilit ca *incompatibil să fie trimis ambasador* cel care a îndeplinit o magistratură publică și nu a prezentat o *dare de seamă* a actelor mandatului său, acte care să fie aprobate de consiliul decurionilor. De asemenea, este *incompatibil* pentru misiuni diplomatice cel care a avut *în posesia sa bani care sunt proprietatea comună* a cetățenilor municipiului; sau cel care a gestionat, *a epuizat finanțele sau afacerile cetățenilor* din municipiul său și *nu a restituit acei bani* fondului comun al cetățenilor municipiului sau *nu a prezentat decurionilor sau nu a demonstrat conturile*.

Normele juridice din *Lex Troesmensium*- caracterizate prin *spiritul de integritate*-, sancționează sever *frauda la vot* comisă în următoarele modalități alternative: *încălcarea cu rea-credință(dolo malo) a dispozițiilor legale privind condițiile care trebuiau întrunite de candidații la magistraturile publice*(amenda de 10.000 sesterti, inclusiv nulitatea procesului electoral fraudat) și *votul multiplu, prin introducerea mai multor buletine de vot*. Ele sancționează falsificarea documentelor și evidențelor electorale prin *raportarea de rezultate false*. Aceste incriminări - surprinzător de moderne și actuale -, le regăsim reglementate în dispozițiile art.387 alin. (1), 391 și 392 din C. pen.: *frauda la vot, falsificarea documentelor și evidențelor electorale și fapte săvârșite în legătură cu un referendum*.

5.1. *Conflictul de interese*. În contextul dezbaterilor publice privind MCV și combaterea corupției în administrația publică, a survenit nevoia *analizei jurisprudenței privind conflictele de interese* vizând funcționarii publici, în general, în materia protecției patrimoniului cultural, în mod special. Astfel am publicat, monografia bilingvă (română și engleză) *Conflictul de interese, Teorie și*

*jurisprudență – studii de drept comparat*⁶. Recunoscând contribuția jurisprudenței în elucidarea textelor privind conflictul de interese, monografia analizează comparativ doctrina și jurisprudența română și franceză, oferind teoreticienilor dreptului penal o perspectivă actualizată asupra acestei infracțiuni, iar practicienilor, un instrument de lucru eficace în aplicarea legii. Monografia reflectă dintr-o perspectivă istorică incriminarea conflictului de interese și modificarea ulterioară a acesteia, iar dintr-o perspectivă de drept comparat, conținutul constitutiv al infracțiunii.

5.2. Similar, nevoia *sanționării legale- fără un prag valoric arbitrar-, a conduitei abuzive, corupte*, a funcționarilor publici am analizat-o în studiul „*Punct de vedere asupra reglementării unui prag valoric al pagubei în cuprinsul normelor penale referitoare la infracțiunea de abuz în serviciu*”⁷. Doctrina penală nu discută necesitatea reglementării unui prag valoric de la care fapta de abuz în serviciu să devină infracțiune. Urmarea imediată a infracțiunii prevăzute în art. 297 alin. (1) C. pen. este condiționată de producerea sau cauzarea unei pagube în patrimoniul unei persoane. Prin aceasta se înțelege producerea unei pierderi materiale suferite de o persoană, subiect pasiv al infracțiunii, generată de conduita abuzivă a funcționarului public sau al altei persoane care exercită un serviciu de interes public.

Prof.univ.dr. Gheorghiță Mateuț a motivat, că nu trebuie să existe un asemenea prag „pentru că nu se poate vorbi de un prejudiciu atâta timp cât nu există o judecată definitivă asupra fondului cauzei... este element constitutiv nu numai al laturii civile a procesului penal... face parte din latura penală a cauzei. De aceea nu se poate stabili prin lege.”⁸ Examinarea practicii de urmărire penală relevă

⁶ Aug. Lazăr, *Conflictul de interese... (anexa)*

⁷ Aug. Lazăr, Ov. Predescu, *Punct de vedere asupra reglementării... (anexa)*,

⁸ A se vedea www.clujust.ro, adresă accesată la 3 iulie 2017.

că, procurorii au instrumentat cauzele privind infracțiunea de abuz în serviciu, respectând strict dispozițiile legale. Am demonstrat, astfel, că *reglementarea unui prag valoric al pagubei* în textul referitor la infracțiunea de abuz în serviciu *nu este necesară și nici oportună*. Legiuitorul a împărtășit acest punct de vedere al Ministerului Public.

6. Principalele proiecte de cercetare/dezvoltare

Proiectul internațional *”Consolidare instituțională, elaborare legislație secundară și instruire referitoare la Patrimoniul Cultural Mobil și Bunurile Culturale Mobile”* (anexa).

Proiectul internațional *„Întărirea capacității operaționale de aplicare a legii din România în lupta împotriva criminalității economice și financiare”* (CV).

Proiectul de cercetare (cod nr. 3756 din 2008), al Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în parteneriat cu Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca și Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu: *”Cercetări privind promovarea unor noi abordări investigative și măsuri legislative în domeniul protejării Patrimoniului Cultural Național* (anexa).

În cadrul proiectelor de cercetare și dezvoltare am promovat un demers privind crearea unei *culturi instituționale de protecție a patrimoniului cultural* în care procurorii au beneficiat de formare profesională specifică. În context, am creat o rețea națională de procurori specializați în instrumentarea acestor cauze.

Ca procuror general am înființat *consiliul științific* al Ministerului Public și am desfășurat o activitate susținută de analizare și uniformizare a practicii judiciare prin declararea recursurilor în interesul legii atât în materie penală, cât și în materie

civilă, precum și prin formularea de concluzii în cauzele având ca obiect pronunțarea unor hotărâri prealabile de către completurile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

În vederea întăririi capacității operaționale a parchetelor, dezvoltării unor sisteme informatice, în perioada 2016 - 2019, am realizat o susținută activitate de implementare a programelor cu finanțare externă, în calitate de autoritate contractantă sau partener. Am derulat proiectele Programului Operațional pentru Capacitatea Administrativă 2014-2020: „*Întărirea capacității Ministerului Public de punere în aplicare a noilor prevederi ale codurilor penale în domeniul audierilor*” – SIPOCA 53 și „*Întărirea capacității Ministerului Public de punere în executare a unor procedee probatorii vizând perchezițiile informatice*” – SIPOCA 54.

În conformitate cu Directiva 2014/41/EU a Parlamentului European și a Consiliului, privind *ordinul european de anchetă în materie penală*, în domeniul obținerii de probe, am implementat *sistemul digital de transfer al probelor electronice e-Evidence System*, care va fi utilizat în toate statele membre. În perioada Președinției la Consiliul UE, *România a fost printre primele state care au finalizat procedurile* de implementare a conceptului, utilizând *platforma hardware a PÎCCJ* și valorificând experiența specialiștilor IT proprii, care au colaborat bine cu specialiștii Departamentului IT al CE.

7. Cariera didactică

După susținerea tezei de doctorat în științe juridice, specializarea Criminalistică (2004), am ocupat prin concurs poziția de conferențiar univ. titular al cursurilor de Criminologie și Criminalistică. Din anul 2009 sunt *profesor univ.*

titular al disciplinei de Drept penal, partea specială, precum și al disciplinelor opționale(semestriale) Criminologie și Criminalistică(cursurile în CV).

În cadrul programului Studii de Master- Științe Penale și Criminalistică sunt titular al cursurilor de *Investigarea infracțiunilor din mediul afacerilor*, respectiv *Expertiza criminalistică a falsurilor*. Pentru aceste cursuri am publicat manualele „*Ancheta antifraudă în mediul afacerilor*”, iar în coautorat cu conf. univ. Sorin Alămoreanu „*Manual de anchetă în mediul economico-financiar*” și „*Expertiza Criminalistică a documentelor*”(anexa).

Cursurile de științe penale sunt concepute spre a fi realizate interactiv prin utilizarea mijloacelor IT (videoproiector, suport de curs *powerpoint*), alături de suportul tipărit și vizitele anuale la sediul organelor judiciare. Invitarea la curs a unor experți și profesori români și străini, analiza unor spețe cu impact, pot fi explicația interesului studenților față de aceste discipline. Anual sunt înscriși pentru susținerea licenței 10-15 studenți, iar pentru disertație peste 10 masteranzi. Interesul acestora rezultă și din participarea voluntară în organizarea conferințelor de științe penale ale universității începând cu anul 2000.

În evoluția carierei didactice am acordat atenție *componentelor națională și internațională în formarea profesională continuă, promovarea unor principii și modele propice activității academice*. Am dezvoltat și întrețin relații de colaborare științifică cu specialiști, cercetători și profesori, din state europene și Statele Unite.

Preocupările mele pentru domeniul științelor penale, cercetarea infracțiunilor la regimul de protecție a patrimoniului cultural, relevanța internațională a activității didactice și de cercetare s-au materializat în invitații pentru susținerea de conferințe

și prelegeri la instituții cum sunt: UNESCO Paris și Roma, EUROJUST Haga, Universitatea din Luxemburg, CEDO Strasbourg, Institutul de Diplomatie Culturală Berlin etc. Mai menționez cele peste 45 conferințe naționale și internaționale la care am participat cu susținere de lucrări, ca moderator sau organizator. Spre exemplu, fiind invitat la conferința internațională organizată la 28 iunie 2018 de Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, în cadrul proiectului universitar european *“Confiscation des avoirs criminels dans l’Union européenne,”* am prezentat o expunere intitulată *“Instruments modernes de coopération judiciaire internationale dans la matière de la récupération des produits du crime dans l’UE. L’expérience roumaine.”*

Rezultatul activității asumate de la începutul carierei didactice și profesionale, s-a constituit în 15 volume (autor/coautor, coordonator) publicate la edituri de prestigiu- dintre care 2 volume în Editura Academiei Române, iar alte 2 volume, în coautorat, la Hard Publishing House, Oxford și ICOM Paris-, peste 50 de articole și studii(anexa). Activitatea de pionierat în cercetarea infracțiunilor contra patrimoniului cultural național este reflectată în filme documentare, evenimente EUROJUST⁹ și studii publicate de edituri internaționale prestigioase.

7.1.Cu referire la relevanța internațională, ca profesor de științe penale și conducător al Ministerului Public, am reprezentat România la reuniuni științifice, conferințe și întâlniri la nivel internațional (CV). Ca expert european și procuror general am avut un rol activ în deschiderea Ministerului Public spre cooperarea internațională, în studiul reglementării instituției Parchetului European(PE), a regulilor model de procedură penală ale UE. În calitate de profesor, membru al Asociației Române de Cercetare a Dreptului Penal European (ARCDPE), am fost

⁹ <http://www.eurojust.europa.eu/press/Pages/video.aspx>; Special judicial cooperation: celebrating Europe Day with the Romanian Presidency.

invitat în Proiectul European „*Cercetarea și urmărirea penală a infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale U.E.*”, (2010 – 2012), finanțat de CE, Programul Hercule II și coordonat de Universitatea din Luxemburg.

La finalul proiectului, am reprezentat România, la *Conferința „Procurorul European. Reguli Model de procedură penală ale U.E.”*, organizată de Universitatea din Luxemburg, 13-15 iunie 2012. Rezultatele cercetării au fost publicate într-un *volum colectiv* ce conține fundamentul care a inspirat elaborarea Regulilor Model de procedură penală privind PE: *Toward a Prosecutor for the European Union, Hard Publishing House, Oxford, 2013.*

Mi-am asumat- ca profesor de științe penale și procuror general al României-, misiunea preluării și promovării active a ideii Parchetului European, inspirată din instituția Ministerului Public Internațional, propusă de Vespasian V. Pella, profesor român de drept penal, care a aruncat “scânteia creatoare” în anul 1925. (Jean Graven, președintele AIDP). Astfel, în anul 2016, împreună cu alți procurori generali din UE, am publicat o scrisoare, susținând înființarea PE, prin „cooperarea consolidată”, respectiv acordul a cel puțin nouă state membre. Regulamentul a fost adoptat de Consiliul JAI în octombrie 2017, România fiind unul din cele 20 de state fondatoare.

În 3 nov. 2017, la Universitatea din București, am organizat împreună cu Jean-Claude Marin, procuror general al Curții de Casație din Franța, Conferința *Parchetul European*, consacrată implementării instituției. Pentru operaționalizarea noii instituții, la 13-14 decembrie 2018, la București, am organizat Conferința europeană *Impactul Regulamentului UE privind instituirea Parchetului European (EPPO)*. Conferința a finalizat proiectul „*Promovarea protecției intereselor financiare ale UE prin susținerea acțiunilor Statelor Membre și ale instituțiilor*”

europene în tranziția către Parchetul European”, implementat de DNA. Proiectul este cofinanțat de CE prin Programul HERCULE III, abordează aplicarea Regulamentului privind înființarea PE și operaționalizarea acestei noi instituții.

Conferința a fost onorată cu prezența participanților din România, alte 21 de state membre UE- și din Republica Moldova-, între care directorul general al OLAF, procurorii generali din Austria și Grecia, președintele A.I.D.P. Contribuția României la fondarea și operaționalizarea PE este apreciată la nivel european.

În 25 ianuarie 2019, am participat, în calitate de invitat de onoare al președintelui Guido Raimondi, la seminarul consacrat deschiderii festive a anului judiciar CEDO „*Întărirea încrederii în justiție*” și am prezentat studiul cu tema „*Încrederea în autoritățile judiciare în contextul judiciarizării vieții publice*” (acțiune apreciată drept prima intervenție a unui procuror general al României la un seminar anual al Curții Europene de la Strasbourg).

Amintesc câteva reuniuni relevante la care am reprezentat România. La a X-a Reuniune a Forumului Consultativ al Procurorilor Generali din Statele Membre UE, din 15-16 mai 2018, la sediul Curții de Casație din Paris, reprezentând Ministerul Public, am prezidat secțiunea „*Instrumente de cooperare judiciară internațională*” și am prezentat contribuția României în cooperarea judiciară internațională pentru recuperarea bunurilor aparținând patrimoniului cultural. La invitația organizatorului, UNESCO, la 28 noiembrie 2018, am susținut, în cadrul workshop-ului „*Judiciarizarea traficului ilicit de bunuri culturale*”, expunerea „*Instrumente moderne de cooperare judiciară internațională în domeniul recuperării bunurilor culturale, a produselor criminalității în UE - Experiința românească*”.

Prin organizarea evenimentelor științifice, participarea la conferințe naționale și internaționale am răspuns misiunii profesionale de a transmite și acumula cunoștințe, menirii de relaționare și colaborare profesională, intrinseci calității de membru al comunității academice. Ca profesor și practician am inițiat și contribuit la organizarea sub egida universităților din Cluj-Napoca și Alba Iulia, a trei conferințe naționale și internaționale pe problemele învățământului dedicat științelor penale și criminalisticii: Cluj -Napoca (2004, 2005), Universitatea Alba Iulia(2009).

La manifestările celor două universități, au participat personalități ale lumii academice cum sunt: prof. dr. John. A.E.Vervaele de la Universitatea din Utrecht, președintele AIDP, prof. univ. dr. José Luis Cuesta de la Universitatea din San Sebastian, Spania, fost președinte al AIDP, prof. dr. hab. Manfred Hecker- director general al BundesKriminalAmt, Dr.h.c. Barbarra Deppert- Lippiz, expert, Frankfurt pe Main, dr. Pier Luigi Maria DellOsso, director adj. DNA Roma etc.

7.2.Relevanța activității la nivel național rezultă din cercetarea particularităților infracțiunilor din mediul afacerilor, inclusiv a infracțiunilor la regimul de protecție a patrimoniului cultural național. Manualele de anchetă, monografiile și culegerile de acte normative, conținând doctrină și jurisprudență, elaborate în cercetare și-au dovedit eficacitatea teoretică și practică.

Acționând conform concluziilor acestor lucrări, am coordonat organele judiciare care au destructurat rețele infracționale și au obținut reîntregirea patrimoniului cultural național, prin repatrierea unor tezaure antice și monede *Koson* de aur sustrate din situl arheologic *Sarmizegetusa Regia*. Alte mii de monede și artefacte sustrate din siturile arheologice românești au fost recuperate și depuse în Tezaurul MNIR și colecțiile muzeale ale României. Este semnificativă

recuperarea în anul 2015, a tablelor de legi sustrate din situl cetății *Troesmis*. Raportul de expertiză relevă faptul că cele două artefacte reprezintă legea municipală a unui oraș roman, cel mai important document scris aparținând istoriei noastre vechi, provenind de pe teritoriul României, pus la dispoziția cercetătorilor juriști și arheologi. Bunele practici și instrumentele de cooperare internațională utilizate în premieră pentru repatrierea acestora au devenit subiectul documentarelor: „*The Hunt for Transylvanian Gold*” (Kogainon Films Boston)¹⁰ și „*Tablele de la Troesmis: Din mâinile hoșilor înapoi la muzeu*” (TVR, anexa)¹¹.

Pentru susținerea activității judiciare am organizat o echipă universitară de cercetare științifică a problemelor juridice apărute în practică, abordate în parteneriat cu universitățile din Cluj-Napoca și Sibiu. Echipa proiectului universitar *Patrimonium*, „*Cercetări privind promovarea unor noi abordări investigative și măsuri legislative în domeniul protejării Patrimoniului Cultural Național*” (anexa) a diseminat rezultatele cercetării. Am publicat *prima metodologie investigativă, primele culegeri de acte normative și jurisprudență PCN* pentru uz universitar și practicieni: *Corpus Juris Patrimonii*.

Ca profesor și procuror general al PÎCCJ, am coordonat comitetul științific al revistei *Pro Lege*, publicația de cultură juridică a Ministerului Public. În contextul optimizării eforturilor de reconstrucție editorială am realizat: redefinirea și consolidarea instituțională a identității revistei în spațiul public național și promovarea în mediul judiciar internațional; reconsiderarea modelului editorial conform exigențelor; dezvoltarea prestigiului publicației în comunitatea academică națională, prin publicarea unor materiale care promovează, în special, știința dreptului penal; indexarea revistei în două baze de date internaționale recunoscute,

¹⁰ <https://vimeo.com/186456392>

¹¹ http://tvr2.tvr.ro/placile-de-la-troesmis-din-mainile-hotilor-inapoi-la-muzeu_16286.html

precum și menționarea pe site-urile unor biblioteci de prestigiu din străinătate; racordarea revistei la sistemul de valori al comunității judiciare europene.

În prezent sunt membru în comitetul științific al revistelor Ministerului Public *Pro Lege*, *Revista de Criminologie*, *Criminalistică și Penologie*, senior editor la *Revista Universul Juridic*.

II. PLANURI DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE A CARIEREI

Obiective strategice, priorități pentru cercetarea științifică

1. *Dezvoltarea pentru studenți/masteranzi a unor competențe specifice disciplinei de drept penal, partea specială, cunoașterea specificului ramurii de drept penal special, analiza și calificarea normelor de drept penal, corelarea cunoștințelor teoretice cu abilitatea de a le aplica în practică, rezolvarea de spețe. Dezvoltarea unor competențe atitudinale: cultivarea unui mediu științific centrat pe valori, promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice etc.*

2. *Dezvoltarea și consolidarea echipei interdisciplinare de cercetători a proiectului *Patrimonium*, printr-o strategie de resurse umane dedicată tinerilor practicieni interesați de specializarea în materia infracțiunilor la regimul de protecție a patrimoniului cultural, a corupției, spălării banilor etc., continuarea acțiunii de protejare a patrimoniului cultural. Asigurarea activității judiciare prin componenta de cercetarea științifică, necesară pentru aprofundarea, clarificarea și conceptualizarea problematicei apărute, uniformizarea jurisprudenței în domeniu.*

3. *Accederea la abilitare va permite dezvoltarea echipei și a proiectului *Patrimonium* într-un centru de cercetare specializat în combaterea infracțiunilor la*

regimul de protecție a patrimoniului cultural, a spălării banilor, recuperarea prejudiciilor și a produsului infracțiunilor, drept penal european (instrumente de cooperare judiciară internațională în materie penală).

3.1. În cadrul *centrului de cercetare* prioritatea studiilor va fi analiza jurisprudenței și actualizarea volumului *Corpus Juris Patrimonii*. Ediția a treia va analiza detaliat *corpusul actelor normative interne actualizate* în baza convențiilor internaționale și a directivei europene care reglementează domeniul, doctrina și *noua jurisprudență* apărute în aplicarea acestora. Vor fi formulate propuneri de *lege ferenda* pentru îmbunătățirea cadrului normativ. Similar, urmează actualizarea volumului *Conflictul de interese, Teorie și jurisprudență – studii de drept comparat*.

3.2 Centrul de cercetare va asigura *consolidarea progreselor* obținute în domeniul combaterii infracțiunilor la regimul de protecție a patrimoniului cultural, a corupției, spălării banilor etc., intensificarea demersurilor pentru *recuperarea prejudiciilor comise prin infracțiuni și a produsului infracțiunilor*.

3.3. *Dezvoltarea componentei cooperării judiciare internaționale*, a capacității autorității judiciare române de a utiliza instrumente juridice internaționale, de a coopera internațional în acest domeniu, cu autorități judiciare specializate din state ale UE și SUA, precum și funcționalitatea instrumentelor juridice internaționale, inclusiv în favoarea României.

4. Dezvoltarea conexiunilor universitare și instituționale la nivel național și internațional, prin realizarea unor *rețele specializate de cercetare, naționale și europene*. Pentru menținerea standardelor înalte ale cercetării și diseminarea rezultatelor, va continua tradiția organizării *conferinței anuale; a cooperării*

dezvoltate la nivel național de Universitatea din Alba Iulia cu Ministerul Public (rețeaua de procurori desemnați), Poliția Română (Serviciul specializat al IGPR), Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea din București, Asociația Română de Cercetare a Dreptului Penal European etc. La nivel internațional, cu universitățile partenere și experții UNESCO, INTERPOL, EUROPOL etc.

Am în vedere invitarea instituțiilor din Proiectul internațional „*Consolidare instituțională, elaborare legislație secundară și instruire referitoare la Patrimoniul Cultural Mobil*” – RO/06/IB/OT/03 la reluarea cercetării și continuarea cooperării în Grupul Interministerial prin elaborarea unei Strategii comune de cooperare pentru protejarea patrimoniului cultural, vizând următoarele obiective prioritare: actualizarea legislației în domeniu, elaborarea Codului Patrimoniului Cultural, inventarierea monumentelor și colecțiilor de artă, întărirea măsurilor de asigurare a pazei muzeelor, colecțiilor și siturilor arheologice, pregătirea profesională a personalului etc.